

Sygn. akt III PK 25/12

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 7 lutego 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Kazimierz Jaśkowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Halina Kiriło

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z powództwa K.B.

przeciwko Starostwu Powiatowemu w C.

o uznanie za bezskuteczne wypowiedzenie warunków pracy i płacy, przywrócenie do pracy na poprzednich warunkach ,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 7 lutego 2013 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i

Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 12 grudnia 2011 r., sygn. akt [...]

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w [...] do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Starostwo Powiatowe w C. w sprawie z powództwa K.B. o przywrócenie do pracy na poprzednich warunkach, wniosło skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 12 grudnia 2011 r., [...]. Zaskarżonym wyrokiem zmieniono wyrok Sądu Rejonowego w C. – zasądający na rzecz powódki kwotę 9.706,60 zł tytułem odszkodowania za wadliwe wypowiedzenie warunków pracy i płacy umowy o pracę – w ten sposób, że z apelacji powódki przywrócono ją do pracy u pozwanego na poprzednich warunkach, oddalono apelację pozwanego i orzeczono o kosztach procesu.

Powódka uzyskała w 1990 r. stopień magistra administracji, a ponadto ukończyła pomaturalne studium zawodowe Wydział Geodezji. Od 1980 r. pracowała na różnych stanowiskach w służbie geodezyjnej w urzędach w R., S. i M. Od 4 stycznia 1990 r. powódka była sekretarzem powiatu [...], z tym, że przejściowo w latach 1994 – 1998 r. była sekretarzem Miasta i Gminy S. Pismem z dnia 13 grudnia 2010 r. starosta powiatu c. wypowiedział powódce dotychczasowe warunki pracy i płacy proponując dalsze zatrudnienie na stanowisku inspektora w Wydziale Nieruchomości, Geodezji i Katastru. Dotychczasowe wynagrodzenie powódki wynosiło 8.275,60 zł, a na nowym stanowisku – 5.040 zł. Pismem z dnia 21 marca 2011 r. powódka wyraziła zgodę na nowe warunki. Jako przyczynę wypowiedzenia pozwany wskazał utratę zaufania do powódki wynikającą z braku jej apolityczności, czego wyrazem był jej aktywny udział w kampanii wyborczej PSL w wyborach samorządowych, które odbyły się 21 listopada 2010 r., polegający między innymi na kandydowaniu z listy tej partii do Sejmiku Województwa [...] Sekretarz powiatu pełni wysoką funkcję w administracji publicznej, na mocy art. 5 ust. 4 ustawy o pracownikach samorządowych starosta może go upoważnić do wykonywania w jego imieniu zadań, co zostało zrealizowane w regulaminie organizacyjnym Starostwa. Nadto, zgodnie z art. 37 ust. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. Nr 142, poz. 142 ze zm.) sekretarz uczestniczy w pracach zarządu powiatu oraz może uczestniczyć w obradach rady powiatu i jej komisji z głosem doradczym. Wynika stąd, że sekretarzem musi być osoba, do której starosta ma pełne zaufanie.

Sąd Rejonowy uznał na podstawie art. 30 § 4 i art. 45 § 1 w związku z art. 42 § 1 k.p., że wypowiedzenie było sprzeczne z prawem. Utrata zaufania burmistrza do powódki była spowodowana jej kandydowaniem w wyborach samorządowych. Nie stanowiło to naruszenia art. 5 ust. 5 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz. U. Nr 223, poz. 1458 ze zm.), bo przepis ten zakazuje jedynie zakładania i członkostwa w partii politycznej, co nie może być rozumiane jako wymóg apolityczności. Powódka kandydowała z listy PSL jako osoba bezpartyjna, gdyż z członkostwa w tej partii zrezygnowała w 2009 r. w związku ze wskazanym wyżej zakazem. Ponieważ starosta c. zeznał, że jego zdaniem powódka nie naruszyła zakazu z art. 5 ust. 5 ustawy o pracownikach samorządowych, to przyczyna wypowiedzenia podana w piśmie wypowiadającym zmieniająco umowę o pracę była nieprawdziwa.

Natomiast w odniesieniu do żądania powódki przywrócenia do pracy, Sąd Rejonowy uznał niecelowość jego uwzględnienia i na podstawie art. 45 § 2 w związku z art. 47¹ k.p. zasądził odszkodowanie w wysokości trzykrotnej różnicy między miesięcznym wynagrodzeniem sekretarza a inspektora. Nieprzywrócenie powódki do pracy Sąd ten uzasadnił kilkoma okolicznościami. Po pierwsze Starosta, który wypowiedział powódce umowę o pracę, objął wprawdzie urząd 1 grudnia 2010 r., ale uprzednio przez 3 lata był wicestarostą i według jego obserwacji powódka spóźniała się do pracy, przyjmowała osoby z PSL w godzinach urzędowania, nie wywiązywała się z powierzonych jej projektów i nie była dyspozycyjna. Zdaniem Sądu Rejonowego u podstaw zwolnienia leżało przede wszystkim to, że powódka przez wiele lat była członkiem ZSL, a po odejściu z tej partii nadal z nią sympatyzowała, zaś starosta jest członkiem Platformy Obywatelskiej. Sekretarz powiatu nie powinien być kojarzony z żadną partią polityczną, gdyż taki wizerunek wpływa na odbiór jego bezstronności. Powódka kandydowała w wyborach samorządowych wprawdzie jako osoba bezpartyjna, lecz kandydowała z listy PSL, a w ulotce wyborczej nie zaznaczono, że nie jest ona członkiem tej partii. Sąd Rejonowy podniósł ponadto, że przeciwko celowości przywrócenia powódki do pracy przemawia również fakt, iż na stanowisku sekretarza został zatrudniony nowy pracownik. Starosta jest zadowolony z jego pracy, gdyż posiada on umiejętności, których nie miała powódka. Przywrócenie

powódki do pracy wywołałoby dodatkowe konflikty i jedynie kwestią czasu byłoby jej zwolnienie lub wypowiedzenie warunków pracy i płacy. Zaproponowane powódce nowe stanowisko inspektora odpowiada jej wykształceniu i choć jest niżej wynagradzane niż stanowisko sekretarza, to i tak jej zarobki są wysokie, gdyż przekraczają miesięcznie kwotę 5.000 zł.

Apelację od tego wyroku wniosły obie strony. Pozwane Starostwo zarzuciło naruszenie art. 42 § 1 w związku z art. 45 § 1 k.p. przez ustalenie, że wypowiedzenie zmieniające było nieuzasadnione. Jego zdaniem powódka zajmowała stanowisko kierownicze, gdyż tak zostało określone stanowisko sekretarza powiatu w załączniku nr 3, tabela IV B rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 marca 2009 r. w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych (Dz. U. Nr 50, poz. 398 ze zm.). Rodzaj wykonywanych przez nią obowiązków wymagał pełnego zaufania starosty. Pozwany wniósł o oddalenie powództwa.

Powódka w apelacji domagała się przywrócenia do pracy. Zarzuciła naruszenie przepisów postępowania prowadzące do błędnego ustalenia, że pozostawała w długim i głębokim konflikcie z pracodawcą. Zarzuciła także naruszenia art. 11³ k.p. przez jej dyskryminację ze względu na poglądy polityczne oraz naruszenie art. 45 § 2 k.p. polegające na odmowie przywrócenia jej do pracy, mimo że nie dała do tego żadnych podstaw.

Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu Rejonowego, że wypowiedzenie było sprzeczne z prawem, gdyż podana przez pracodawcę jego przyczyna była nieprawdziwa, co stanowiło naruszenie art. 30 § 4 k.p. Nieprawdziwość przyczyny wynika stąd, że pozwany nie wskazał konkretnych okoliczności, które mogłyby spowodować utratę zaufania do powódki. Przyczyna jest nieprawdziwa także dlatego, że z art. 5 ust. 5 ustawy o pracownikach samorządowych nie wynika wymóg apolityczności pracowników, a jedynie zakaz tworzenia partii politycznej i przynależności do niej, którego powódka nie naruszyła.

Zdaniem Sądu Okręgowego powołany przez pozwanego argument braku apolityczności powódki jest za daleko idący nie tylko w odniesieniu do prawidłowości wypowiedzenia, ale także w kontekście uznania przywrócenia powódki do pracy na stanowisko sekretarza za niecelowe na podstawie art. 45 § 2 k.p. Sąd ten przyjął, po analizie materiału dowodowego i dodatkowym

przesłuchaniu powódki, że między stronami nie było sytuacji konfliktowej powodującej niecelowość przywrócenia powódki do pracy. Przyjmując tę niecelowość Sąd Rejonowy oparł się na zeznaniach starosty, z których wynika, że jeszcze pełniąc funkcję wicestarosty był niezadowolony z pracy powódki, wskazywał na spóźniania do pracy, przyjmowanie osób z PSL w godzinach urzędowania, niewywiązywanie się z powierzonych projektów i brak dyspozycyjności. Odnosząc się do nich Sąd Okręgowy podniósł, że te argumenty nie zostały użyte w wypowiedzeniu złożonym powódce i ustalenia w tym zakresie nie znalazły potwierdzenia w materiale dowodowym, a powódka nie miała możliwości odniesienia się do zeznań Starosty. Nadto, pozwany nie podniósł wcześniej, że między nimi a powódką istniał konflikt uniemożliwiający przywrócenie jej do pracy, a argumentował to zatrudnieniem na stanowisku sekretarza nowego pracownika.

W skardze kasacyjnej pozwany zarzucił naruszenie:

1. art. 5 ust. 5 ustawy o pracownikach samorządowych przez jego błędną wykładnię polegającą na ustaleniu, że przepis ten nie nakłada na sekretarza powiatu obowiązku apolityczności, podczas gdy prawidłowa jego wykładnia przy uwzględnieniu celów i wartości przypisywanych racjonalnemu prawodawcy mających służyć realizacji zapowiedzianej w art. 1 tej ustawy bezstronności wykonywania zadań przez pracowników samorządowych nakazuje stwierdzić, iż ustawodawca w art. 5 ust. 5 wprowadził w stosunku do sekretarzy wymóg apolityczności, co zostało wyrażone przez ustawodawcę wprost w uzasadnieniu projektu ustawy;
2. art. 45 § 1 w związku z art. 30 § 4 w związku z art. 42 § 1 k.p. przez ustalenie, iż wypowiedzenie dokonane przez pozwanego było nieuzasadnione, bowiem wskazana przez niego przyczyna wypowiedzenia, jest nieprawdziwa i nie spełnia wymogów art. 30 § 4 k.p., podczas gdy jako przyczynę wypowiedzenia pozwany podał utratę zaufania pracodawcy do sekretarza, naruszenie przez powódkę zakazu sformułowanego w art. 5 ust. 5 ustawy o pracownikach samorządowych spowodowaną politycznym zaangażowaniem się powódki, wieloletnim członkostwem w PSL, a po wypowiedzeniu członkostwa sympatyzowanie z tym ugrupowaniem, a także jednoczesne

kandydowanie przez powódkę w wyborach samorządowych, co prawda jako osoby bezpartyjnej, to jednak z listy komitetu wyborczego PSL, co sprawiło, że była ona i jest kojarzona z tym ugrupowaniem, a nadto w ulotce wyborczej powódki nie wskazano, że nie jest ona członkiem tej partii;

3. art. 45 § 2 w związku z art. 42 § 1 k.p. przez ustalenie, że nie ma przeszkód do przywrócenia powódki na dotychczasowe stanowisko pracy, bowiem Sąd Okręgowy wyeliminował przesłanki braku zaufania pozwanego do powódki oraz istnienia konfliktu między stronami, nie odnosząc się w ogóle do twierdzeń pozwanego w tym przedmiocie, a ponadto pomijając ustalony przez Sądy obu instancji fakt zatrudnienia na stanowisku sekretarza powiatu nowej osoby. W uzasadnieniu wyroku pominięte zostały bowiem ustalenia faktyczne dotyczące zatrudnienia na stanowisku sekretarza w miejsce powódki nowej osoby, którą pozwany obdarza pełnym zaufaniem i która opowiada wymogom powierzonej funkcji, a pozwanemu współpracuje się z tą osobą nieporównywalnie lepiej niż z powódką;
4. art. 299 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez uzupełniające przesłuchanie na rozprawie przed Sądem Okręgowym w charakterze strony wyłącznie powódki, z pominięciem pozwanego, podczas gdy ograniczenie dowodu do przesłuchania jednej strony w sytuacji, kiedy przesłuchanie drugiej było możliwe, stanowi naruszenie zasady równouprawnienia stron w procesie oraz naruszenie praw pozwanego z równoczesnym pozbawieniem go możliwości ustosunkowania się do zeznań powódki;
5. art. 378 § 1 k.p.c. przez nierozpoznanie przez Sąd Okręgowy zarzutu apelacji pozwanego w przedmiocie błędnego ustalenia stanu faktycznego i ustalenie, że stanowisko sekretarza powiatu nie jest stanowiskiem kierowniczym, a przez to nie mają do niego zastosowania podwyższone wymagania w zakresie zaufania pracodawcy do pracownika.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga jest uzasadniona. Sąd Okręgowy nie wziął pod uwagę, że powódka zajmowała jedno z najwyższych stanowisk w strukturze organizacyjnej strony

pozwanej. Tymczasem zgodnie z ustalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego uzasadnione jest stosowanie ostrzejszych kryteriów oceny w stosunku do pracowników zajmujących stanowiska kierownicze i samodzielne (tak teza V uchwały pełnego składu Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 27 czerwca 1985 r., III PZP 10/85, OSNCP 1985 nr 11, poz. 164). Słuszny jest zarzut skargi zarzucający pominięcie przez Sąd Okręgowy tej okoliczności. Powódka była bezpośrednią podwładną starosty, który nadto mógł ją upoważnić do zastępowania go w niektórych czynnościach. Możliwość zlecenia ich wykonywania jest uzależniona od pełnego zaufania przełożonego co do należytego ich wykonywania przez podwładnego. Podnieść należy, że Sądy zbyt szczegółowo rozważały kwestię podania przez pracodawcę w piśmie wypowiedającym umowę prawdziwej przyczyny wypowiedzenia (art. 30 § 4 k.p.) skupiając się na zagadnieniu, czy kandydowanie przez powódkę w wyborach samorządowych z listy PSL po wystąpieniu z tej partii stanowiło naruszenie art. 5 ust. 5 ustawy o pracownikach samorządowych i czy mogło być przyczyną utraty zaufania do niej. Tymczasem w odniesieniu do prawidłowości wypowiedzenia umowy przez pracodawcę ścisłe określenie jego przyczyny w piśmie wypowiedającym ma znaczenie drugorzędne, natomiast zasadnicze znaczenie ma ocena, czy podana przyczyna uzasadniała wypowiedzenie umowy (art. 45 § 1 k.p.). Przyczyna podana przez pracodawcę w wypowiedzeniu określa ramy sporu co do jego zasadności, ale nie wyklucza to możliwości późniejszego wskazania przez pracodawcę dalszych okoliczności służących wykazaniu, że ta przyczyna w rzeczywistości istniała.

Przyczyną wypowiedzenia umowy powódce była utrata zaufania pracodawcy z powodu prowadzenia przez nią działalności politycznej, a nie tylko jej kandydowanie w wyborach samorządowych z listy PSL. To kandydowanie – wbrew twierdzeniom strony pozwanej – nie jest zakazane przez art. 5 ust. 5 ustawy o pracownikach samorządowych. Gdyby było ono zakazane, to pozwany nie wskazywałby jako przyczyny wypowiedzenia utraty zaufania do powódki z tego powodu, lecz naruszenie tego przepisu. W ramach podanej w wypowiedzeniu przyczyny polegającej na utracie zaufania ze względu na działalność polityczną powódki pozwany mógł później ją wykazywać przez fakty spotykania się powódki z działaczami PSL w miejscu pracy oraz niepodania przez powódkę w ulotce

wyborczej, że nie jest ona członkiem tej partii. Powódka wprawdzie wystąpiła z PSL po wprowadzeniu zakazu przynależności sekretarza do partii politycznej, ale jej zachowanie mogło – z uszczerbkiem dla interesów Starostwa – stwarzać w opinii społecznej przekonanie, że jest nadal członkiem PSL.

Stanowisko obu Sądów jest zbyt rygorystyczne i nie uwzględnia słuszych interesów pracodawcy. Przyczyna podana przez pracodawcę jest dostatecznie skonkretyzowana i zarazem na tyle istotna, że uzasadnia wypowiedzenie. Kierownik zakładu może złożyć wypowiedzenie swoim najbliższym współpracownikom z powodu utraty do nich zaufania, spowodowanego nawet niewielkimi przyczynami. Należyta współpraca kierownika zakładu z tymi pracownikami wymaga najwyższego stopnia zaufania do nich, gdyż każdy błąd osób zatrudnionych na najwyższych szczeblach struktury zakładu może spowodować daleko idące negatywne skutki dla całego zakładu.

Oceniając zasadność zaskarżonego wypowiedzenia nie można pominąć okoliczności, że nie zmierzało ono do definitywnego rozwiązania umowy o pracę, lecz miało na celu jedynie zmianę stanowiska zajmowanego przez powódkę połączoną z obniżeniem wynagrodzenia. Ten rodzaj wypowiedzenia nie pozbawia pracownika zatrudnienia i dlatego może być motywowany lżejszą przyczyną niż wypowiedzenie definitywne, jeżeli zaproponowane pracownikowi nowe warunki pracy i płacy są na odpowiednim poziomie. Tak było w rozpoznawanej sprawie, a powódka przyjęła propozycję pracodawcy.

Konkludując, Sąd Najwyższy stwierdza zgodność zaskarżonego wypowiedzenia zmieniającego z prawem co oznacza, że przywrócenie powódki do pracy narusza art. 45 § 1 w związku z art. 42 § 1 k.p. Niezależnie od tego stwierdzenia trzeba podnieść, że nawet w razie hipotetycznego uznania tego wypowiedzenia za niezgodne z prawem, przywrócenie powódki do pracy narusza art. 45 § 2 k.p. z uwagi na nieprzyjęcie przez Sąd Okręgowy niecelowości przywrócenia. Sąd Okręgowy orzekł o przywróceniu do pracy ponieważ ustalił, że między starostą a powódką nie było konfliktu. Sąd Okręgowy nie wziął jednak pod uwagę, że przeciwko przywróceniu do pracy mogą przemawiać także inne okoliczności, podnoszone przez pozwanego. Są to z reguły okoliczności leżące po stronie pracodawcy. Wadliwość wypowiedzenia jest wówczas sankcjonowana przez

zasądzenie na rzecz pracownika odszkodowania, a podlegający ochronie ważny interes pracodawcy wyłącza przywrócenie do pracy. W jego interesie leży w szczególności należyta współpraca między kierownikiem zakładu a jego najbliższymi współpracownikami, która musi być oparta na pełnym zaufaniu do podwładnych. Jego ograniczenie, nawet gdyby wystąpiło w stopniu nieuzasadniającym wypowiedzenia umowy podwładnemu, powoduje niecelowość przywrócenia do pracy. Ocena celowości przywrócenia do pracy może uwzględnić także okoliczności zaszłe po wypowiedzeniu. W rozpoznawanej sprawie pozwane Starostwo zatrudniło na stanowisku sekretarza nowego pracownika, którego pracę starosta ocenił wysoko. W tej sytuacji przywrócenie powódki do pracy na tym stanowisku nadmiernie ograniczałoby prawo kierownika zakładu do doboru najbliższych współpracowników.

Z tych względów na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.

/tp/